

DECIZIE nr. 40 din 14 noiembrie 2016 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România

Dosar nr. 2.481/1/2016

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE**COMPLETUL PENTRU DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT**

Lavinia Curelea

- președintele delegat al Secției I civile, președintele completului

Paula C. Pantea

- judecător la Secția I civilă

Mihaela Tăbărcă

- judecător la Secția I civilă

Bianca Elena Tândărescu

- judecător la Secția I civilă

Nicoleta Tândăreanu

- judecător la Secția I civilă

Lavinia Dascălu

- judecător la Secția I civilă

Raluca Moglan

- judecător la Secția I civilă

Mirela Vișan

- judecător la Secția I civilă

Alina Iuliana Juca

- judecător la Secția I civilă

Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept ce formează obiectul Dosarului nr. 2.481/1/2016 a fost constituit conform dispozițiilor art. 520 alin. (6) din Codul de procedură civilă raportat la art. XIX din Legea nr. 2/2013 privind unele măsuri pentru degrevarea instanțelor judecătorești, precum și pentru pregătirea punerii în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, cu modificările ulterioare, și ale art. 27⁴ alin. (1) din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Ședința este prezidată de doamna judecător Lavinia Curelea, președintele delegat al Secției I civile a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

La ședința de judecată participă doamna Elena Adriana Stamatescu, magistrat-asistent, desemnată în conformitate cu dispozițiile art. 27⁶ din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție, republicat, cu modificările și completările ulterioare.

Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a luat în examinare sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: sunt aplicabile dispozițiile art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, și persoanelor îndreptățite sau autorilor acestora care au obținut titluri de despăgubire emise de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și nu au urmat procedura administrativă și termenele privind valorificarea acestora prevăzute în capitolul V secțiunea 1 din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, cu modificările și completările ulterioare (forma anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013)?

Magistratul-asistent prezintă referatul cauzei, arătând că la dosar a fost depus raportul întocmit de judecătorul-raportor, ce a fost comunicat părților, în conformitate cu dispozițiile art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, și că intimata-pârâtă Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, în termen legal, a depus un punct de vedere la raport.

În urma deliberărilor, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept rămâne în pronunțare asupra sesizării privind pronunțarea unei hotărâri prealabile.

ÎNALTA CURTE,

deliberând asupra chestiunii de drept cu care a fost sesizată, constată următoarele:

I. Titularul și obiectul sesizării

1. Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă a dispus, prin încheierea din 20 aprilie 2016, în Dosarul nr. 898/118/2015*, aflat pe rolul acestei instanțe, sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarea chestiune de drept: sunt aplicabile dispozițiile art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, și persoanelor îndreptățite sau autorilor acestora care au obținut titluri de despăgubire emise de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și nu au urmat procedura administrativă și termenele privind valorificarea acestora prevăzute în capitolul V¹ secțiunea 1 din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, cu modificările și completările ulterioare (forma anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013)?

II. Expunerea succintă a procesului

2. Prin cererea adresată Tribunalului Constanța la 16 februarie 2015, reclamanta N.O. a solicitat instanței să dispună, în contradictoriu cu Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, anularea adresei nr., emisă de pârâtă, precum și emiterea în favoarea sa a unui titlu de plată conform dispozițiilor art. 41 alin. (1), (2) și (4) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, în temeiul titlului de despăgubire, respectiv în temeiul deciziei nr. a Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor.

3. În motivarea cererii, reclamanta a arătat că, prin decizia amintită, Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor a emis titlul de despăgubire nr., în cuantum de ... lei, în temeiul art. 13 alin. (1) și art. 16 alin. (7) din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, având în vedere raportul de evaluare întocmit în dosarul intern nr. și ca, în urma solicitării de emitere a unui titlu de plată, pârâta i-a comunicat adresa nr. ..., prin care i-a adus la cunoștință că titlul de plată nu mai poate fi emis, deoarece titlul de despăgubire nu a fost valorificat în termen de 3 ani de la comunicare, conform dispozițiilor art. 18¹ alin. (4), capitolul V¹ din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare.

4. Pârâta Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților a invocat, prin întâmpinare, excepția tardivității cererii

cu motivarea că valorificarea titlului de despăgubire se putea face, potrivit dispozițiilor art. 18¹ alin. (4), capitolul V¹ din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, în termen de 3 ani de la data emiterii, termen în care titularul aceluși titlu are posibilitatea să solicite, potrivit art. 3 lit. a) coroborat cu art. 18¹ și art. 18⁷ din același act normativ, fie conversia drepturilor de creață încorporate în titlu în acțiuni emise de Fondul "Proprietatea", fie, după caz, în funcție de opțiunea titularului înscris în acesta, preschimbarea lor contra titluri de plată. Reclamanta, în calitate de titulară a unui titlu de despăgubire, nu a înțeles să valorifice decizia Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor, reprezentând titlu de despăgubire, prin constituirea unui dosar de opțiune la Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților în termenul de 3 ani de la data emiterii deciziei, astfel că aceasta nu a parcurs procedura administrativă prevăzută de legea specială.

5. Prin Încheierea din 3 septembrie 2015, Tribunalul Constanța a respins excepția tardivității cererii cu motivarea că, prin acțiunea promovată, reclamanta urmărește concretizarea unui drept rezultat din acordarea unor măsuri compensatorii pentru preluarea abuzivă în proprietatea statului a unui bun, astfel că aceasta poate solicita pe cale contencioasă obligarea la emiterea unei dispoziții care să aibă ca finalitate tocmai valorificarea acestui drept.

6. Prin Sentința civilă nr. 2.964 din 5 noiembrie 2015, Tribunalul Constanța a admis acțiunea reclamantei, a dispus anularea adresei nr. ..., emisă de pârâta Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților - Guvernul României, și a obligat pârâta să emită în favoarea reclamantei titlu de plată, în temeiul deciziei nr. a Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor.

7. În considerentele hotărârii, prima instanță a reținut că, prin Legea nr. 117/2012 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2012 privind unele măsuri temporare în vederea consolidării cadrului normativ necesar aplicării unor dispoziții din titlul VII "Regimul stabilirii și plății despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv" al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente și pentru modificarea art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 62/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora, pronunțate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, și pentru suspendarea aplicării unor dispoziții din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, a fost suspendată emiterea titlurilor de despăgubire, a titlurilor de conversie, precum și procedurile privind evaluarea imobilelor pentru care se acordă despăgubiri, de la data intrării în vigoare a legii și până la data de 15 mai 2013, astfel că prescripția extinctivă nu a curs decât pe o durată de câteva luni, respectiv până la 4 iulie 2012, întrucât a intervenit o suspendare în temeiul legii care a durat, potrivit prevederilor actului normativ mai sus menționat, până la data de 15 mai 2013. S-a constatat că, în speță, opțiunea persoanelor îndreptățite la emiterea titlurilor de despăgubire sau a titlurilor de conversie a acestora în acțiuni nu s-a putut realiza atât timp cât au existat cauze de suspendare a acestui drept.

8. Împotriva acestei sentințe a declarat apel pârâta Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților criticând-o pentru nelegalitate, sub aspectul nereținerii de către instanță a obligației reclamantei de a parcurge procedura administrativă prevăzută la capitolul V din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, pentru valorificarea deciziei nr., emisă de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor.

9. În motivarea apelului s-a susținut că era o obligație legală imperativă, prevăzută de art. 18¹ coroborat cu art. 18¹ alin. (2) și (4) din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, ca reclamanta, titular al titlului de despăgubire, să-și manifeste expres opțiunea, în sensul emiterii unui titlu de plată ori de conversie, în termenul de 3 ani de la data emiterii titlului de despăgubire și numai în ipoteza efectuării acestei proceduri administrative ar fi putut solicita instanței de judecată emiterea titlului de plată în condițiile art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

10. S-a considerat greșită reținerea de către instanța de fond a existenței unei cauze legale de suspendare a termenului de opțiune pentru persoanele îndreptățite la emiterea titlurilor de plată sau a titlurilor de conversie, concluzia fiind desprinsă din interpretarea prevederilor art. III alin. (2) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 62/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 221/2009 privind condamnările cu caracter politic și măsurile administrative asimilate acestora, pronunțate în perioada 6 martie 1945-22 decembrie 1989, și pentru suspendarea aplicării unor dispoziții din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, cu modificările ulterioare, care se referă la valorificarea titlurilor de despăgubire emise de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor în perioada de suspendare.

11. Prin Încheierea din 20 aprilie 2016, Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă a dispus sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu o cerere în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile. Totodată, în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (2) din Codul de procedură civilă, a dispus suspendarea judecării până la pronunțarea hotărârii prealabile.

III. Motivele de admisibilitate reținute de titularul sesizării

12. Prin Încheierea pronunțată la data de 20 aprilie 2016, în Dosarul nr. 898/118/2015*, Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă a constatat admisibilitatea sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție, în temeiul dispozițiilor art. 519 din Codul de procedură civilă, motivat de următoarele considerente:

a) Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților a solicitat instanței de apel sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, în sensul de a se stabili dacă persoanelor îndreptățite sau autorilor acestora, ce au obținut titluri de despăgubire emise de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și nu au urmat procedura administrativă privind valorificarea acestora prevăzută de Legea nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, li se aplică dispozițiile art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

Cu alte cuvinte, chestiunea de drept vizează accesul persoanelor îndreptățite care beneficiază de un titlu de despăgubire la procedurile de plată a sumelor de bani reprezentând despăgubiri, reglementate de art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, în condițiile în care aceste persoane nu au urmat procedura de valorificare a titlurilor de despăgubire conform prevederilor art. 18¹ alin. (1) și (2), capitolul V¹ din titlul VII al Legii nr. 247/2005, introdus prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 81/2007 pentru accelerarea procedurii de acordare a despăgubirilor aferente imobilelor preluate în mod abuziv, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 142/2010, în termenul de 3 ani prevăzut de art. 18¹ alin. (4) din același act normativ.

Având în vedere că, prin apelul formulat, Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților a invocat nelegalitatea hotărârii primei instanțe, pe motiv că nu a avut în vedere nerespectarea de către reclamantă a procedurii și a termenului de valorificare a titlului de despăgubire, prevăzute de art. 18¹ alin. (1), (2) și (4), capitolul V¹ din titlul VII al

Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, dreptul reclamantei la valorificare fiind prescris la data introducerii acțiunii, instanța de apel a apreciat că de lămurirea modului de aplicare a dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, depinde soluționarea pe fond a apelului.

b) Curtea de apel a considerat că problema ce face obiectul sesizării este o chestiune de drept în sensul art. 519 din Codul de procedură civilă, deoarece se solicită Înaltei Curți de Casație și Justiție statuarea asupra modalității de interpretare și aplicare a dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, respectiv asupra sferei categoriei de persoane îndreptățite care poate obține plata sumelor de bani reprezentând despăgubiri.

c) Totodată, problema de drept enunțată este una nouă deoarece, din consultarea jurisprudenței, rezultă că asupra acestei chestiuni Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat printr-o altă hotărâre și ea nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

d) De asemenea, până la data pronunțării încheierii de sesizare, această problemă de drept nu a făcut obiectul unei alte sesizări pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile.

Ulterior acestei date, potrivit mențiunilor de pe site-ul Înaltei Curți de Casație și Justiție, rezultă că, în Dosarul înregistrat cu nr. 2.054/1/2016 din 24 mai 2016, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie civilă a fost sesizat de către Curtea de Apel Craiova în legătură cu o problemă de drept adiacentă celei care face obiectul prezentei sesizări, respectiv aceea privind modul de interpretare a dispozițiilor art. 18¹ alin. (4) din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, în corelare cu dispozițiile art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 62/2010, cu modificările ulterioare, și ale articolului unic din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2012, aprobată cu modificări prin Legea nr. 117/2012, în sensul de a se stabili dacă termenul de prescripție prevăzut de dispozițiile art. 18¹ alin. (4) din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, este afectat de o cauză specială de suspendare a prescripției extinctive, în reglementarea dată de dispozițiile art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 62/2010, cu modificările ulterioare, și ale articolului unic din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2012, aprobată cu modificări prin Legea nr. 117/2012.

IV. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

13. La 6 aprilie 2016 apelanta-pârâtă Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților a formulat cerere de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarelor chestiuni de drept: dacă persoanelor îndreptățite sau autorilor acestora, ce au obținut titluri de despăgubire emise de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și nu au urmat procedura administrativă privind valorificarea acestora, prevăzută de Legea nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, li se aplică dispozițiile art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

14. S-a susținut că de modul de lămurire a acestei chestiuni de drept depinde soluția ce urmează a fi pronunțată în cauză în privința susținerilor apelantei referitoare la prescripția dreptului, respectiv netemeinicia pretențiilor reclamantei de a obține emiterea unui titlu de plată, în condițiile în care aceasta nu a urmat procedura administrativă prevăzută de art. 18 din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, pentru a beneficia de dispozițiile art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

15. A arătat că, pentru a emite un titlu de plată aferent deciziei Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor, persoanele îndreptățite ori moștenitorii acestora aveau obligația legală de a forma un dosar de opțiune prin care aveau posibilitatea să solicite emiterea unui titlu de plată/titlu de conversie.

16. Valorificarea titlurilor de despăgubire se efectua în conformitate cu art. 18¹ coroborat cu art. 18⁷ din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, în una dintre modalitățile prevăzute de text și potrivit alin. (4) al aceluiași articol titlurile de despăgubire se valorificau în termen de 3 ani de la data emiterii, termen care nu expiră mai devreme de 12 luni de la prima ședință de tranzacționare a acțiunilor emise de Fondul "Proprietatea".

17. Consideră că legiuitorul a stabilit o procedură specială pentru acordarea acestor despăgubiri prin Legea nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, prin luarea în considerare a competențelor și procedurilor stabilite în privința instituțiilor implicate, a numărului mare de solicitanți și a resurselor materiale limitate de care dispune bugetul de stat, pentru evitarea blocării funcționării mecanismului de restituire și a discriminărilor între solicitanți.

18. La această dată, procedura de emiteră a titlurilor de plată, precum și plata acestora se află sub incidența Legii nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

19. Potrivit dispozițiilor acestei legi, aplicabile în prezenta cauză, în vederea efectuării plății de către Ministerul Finanțelor Publice, Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților emite titluri de plată în ordinea de înregistrare a dosarelor de opțiune constituite de această autoritate anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și a titlurilor de despăgubire emise în condițiile art. 41 din aceeași lege.

20. Cu alte cuvinte, titularul unei decizii de despăgubire emise de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 va beneficia de dispozițiile art. 41 din această lege, care prevăd că Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților emite titluri de plată ce vor deveni scadente după data de 1 ianuarie 2014, plata sumelor de bani fiind eșalonată pe o perioadă de 5 ani, dar nu înainte de realizarea procedurilor prevăzute de lege.

21. Or, câtă vreme persoanele îndreptățite sau autorii acestora nu au urmat procedura privind valorificarea titlului de despăgubire emis de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor în condițiile prevăzute de Legea nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, nu li se poate aplica procedura prevăzută de art. 41 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, întrucât aceștia nu au urmat procedura administrativă și nu au constituit dosar de opțiune.

22. Intimata-reclamantă nu a formulat un punct de vedere în legătură cu problema de drept în discuție, dar a fost de acord cu sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în condițiile art. 519 din Codul de procedură civilă.

23. După comunicarea raportului, în temeiul dispozițiilor art. 520 alin. (10) din Codul de procedură civilă, intimata-pârâtă Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților a depus, în termen legal, un punct de vedere la raport, în sensul susținerilor anterioare.

V. Punctul de vedere al completului de judecată cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

24. Completul de judecată investit cu soluționarea apelului în Dosarul nr. 898/118/2015* al Curții de Apel Constanța - Secția I civilă a apreciat că problema aplicării dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, și persoanelor îndreptățite sau autorilor acestora care au obținut titluri de despăgubire emise de

Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și care nu au urmat procedura administrativă și termenele privind valorificarea acestora prevăzute în capitolul V¹ secțiunea 1 din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, este legată de modul de aplicare a legii în timp. Cu alte cuvinte, chestiunea în discuție este aceea dacă unui titlu de despăgubire emis conform titlului VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, care prevedea o procedură obligatorie de valorificare prin exprimarea opțiunii persoanei îndreptățite în termenul de 3 ani de la data emiterii, îi mai este aplicabilă acea procedură, cât timp actul normativ care abrogă și înlocuiește această procedură, respectiv Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, nu mai conține o normă care să stabilească obligația parcurgerii și finalizării acelei proceduri pentru ca persoanele îndreptățite să beneficieze de plata sumelor de bani înscrise în titlul de despăgubire.

25. În speță, reclamanta deține titlul de despăgubire - Decizia nr. ..., prin care s-a stabilit un quantum al despăgubirilor de ... lei, conform raportului de evaluare întocmit în Dosarul intern nr. ..., cererea de emiterie a unui titlu de plată fiind adresată Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților în anul 2013.

26. La momentul emiterii titlului de despăgubire erau aplicabile prevederile art. 18 și art. 18¹ alin. (1)-(4) din titlul VII al Legii nr. 247/2005, modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 81/2007, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 142/2010, care stabileau în sarcina Autorității Naționale pentru Restituirea Proprietăților obligația emiterii, pe baza titlurilor de despăgubire aferente și a opțiunilor persoanelor îndreptățite, a unui titlu de conversie și/sau de plată, titlul de conversie urmând a fi înaintat Depozitarului Central în termen de 30 de zile calendaristice de la data emiterii, iar titlurile de plată Direcției pentru Acordarea Despăgubirilor în Numerar în vederea efectuării operațiunilor de plată.

27. În ceea ce privește modalitatea de valorificare a titlurilor de despăgubire, normele legale menționate dispuneau că titularul unui titlu de despăgubire avea posibilitatea să solicite fie realizarea conversiei acestuia în acțiuni emise la Fondul "Proprietatea", fie acordarea de despăgubiri în numerar, fie parte în acțiuni, parte în numerar, după distincțiile prevăzute în alin. (2) și (3) ale art. 18¹, în funcție de quantumul sumelor menționate în titlul de despăgubire, iar valorificarea titlurilor de despăgubire se putea face într-un termen de 3 ani de la data emiterii, care însă nu expira mai devreme de 12 luni de la prima ședință de tranzacționare a acțiunilor emise de Fondul "Proprietatea".

28. În cazul exprimării de către titularul titlului de despăgubire a opțiunii de primire a despăgubirilor în numerar, art. 18² lit. a) din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, impunea acestuia să se prezinte, personal sau prin mandatar cu procură autentică, la Direcția pentru Acordarea Despăgubirilor în Numerar, care, după reținerea titlului de despăgubire în original, urma să transfere despăgubirea în numerar în termen de 15 zile calendaristice de la data existenței disponibilităților financiare.

29. Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, care prin art. 50 lit. c) a abrogat expres art. 18, 18¹ și 18² din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, a stabilit o nouă procedură de acordare de măsuri compensatorii pentru imobilele ce nu pot fi restituite în natură (art. 16 cu referire la art. 21), în cadrul căreia se emite o decizie de compensare prin puncte de către Comisia Națională pentru Compensarea Imobilelor, pentru valorificarea punctelor și în numerar fiind prevăzut pentru viitor un termen de opțiune de 3 ani de la emiteria deciziei, dar nu mai devreme de 1 ianuarie 2017 [art. 31 alin. (1)]. Această procedură se referă însă la dispozițiile autorităților administrației publice locale/deciziilor entităților investite care au fost emise după intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, iar nu și deciziilor/dispozițiilor emise anterior și pentru care s-au emis titluri de despăgubire în temeiul Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare.

30. Referitor la acestea din urmă, Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, prevede în art. 41 alin. (1), capitolul VI "Dispoziții tranzitorii și finale", că "Plata sumelor de bani reprezentând despăgubiri bănești în dosarele aprobate de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, precum și a sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești, rămase definitive și irevocabile la data intrării în vigoare a prezentei legi, se face în termen de 5 ani, în tranșe anuale egale, începând cu 1 ianuarie 2014", iar în alin. (3) al aceluiași articol stabilește că "Pentru îndeplinirea obligațiilor stabilite la alin. (1) Comisia Națională emite titluri de despăgubire, prin aplicarea procedurii specifice Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor". Alin. (4) prevede că "Titlul de plată se emite de către Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților în condițiile alin. (1) și (2) și se plătește de către Ministerul Finanțelor Publice în cel mult 180 de zile de la emiterie".

31. Din analiza textelor citate rezultă că art. 41 alin. (1), care se referă la "plata sumelor de bani reprezentând despăgubiri", deși privește perioada anterioară intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, nu stabilește, folosind terminologia consacrată în Legea nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, că aceasta se va face în baza titlurilor de plată emise anterior de către Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, ci dimpotrivă, folosind o expresie consacrată de legea nouă, dar neclară și confuză pentru procedura Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, arată că plata vizează "dosarele aprobate de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi", arătând ulterior, în alin. (3) și (4), cine emite titluri de despăgubire și cine emite titluri de plată.

32. Or, astfel cum se constată din speța de față și din hotărârile depuse la dosar, există și situații în care, deși dosarele "au fost aprobate", fiind emise titluri de despăgubire de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor, nu au fost emise și titlurile de plată de către Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, pentru că titularii titlurilor de despăgubire nu au formulat o opțiune pentru conversia acestora în acțiuni sau titluri de plată.

33. Pornind de la această problemă s-a considerat necesară sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție cu dezlegarea modului de interpretare a dispozițiilor art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, care nu face distincție între situațiile în care au fost emise numai titluri de despăgubire de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor, fără ca ulterior să fie emise și titluri de plată, fie din cauza neexprimării opțiunilor de către titularii lor în termenul prevăzut de lege, fie din cauza întârzierii procedurilor de emiterie a acestor titluri, și situațiile în care titlurile de despăgubire au fost convertite în titluri de plată, în urma exprimării opțiunii de către persoana îndreptățită.

34. În interpretarea art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, instanța de sesizare apreciat că trebuie avute în vedere cele statuate de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 1 din 14 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 7 martie 2016, prin care se stabilește că se află în situații juridice diferite, sub aspectul reglementării legale incidente modalității de valorificare a titlului de despăgubire, beneficiarii unui titlu de despăgubire care a fost valorificat prin emiteria unui titlu de plată anterior intrării în vigoare a

Legii nr. 165/2013 și beneficiarii cărora nu le-a fost emis titlul de plată, corespunzător valorii titlului de despăgubire, până la intrarea în vigoare a legii noi și că, din acest punct de vedere, este firesc ca, în temeiul principiului de drept *tempus regit actum*, modalitatea de acordare a despăgubirilor să se supună regulilor în vigoare la data emiterii deciziei administrative (paragraful 22).

35. De asemenea, relevante sunt și statuările Curții Constituționale din Decizia nr. 566 din 16 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 34 din 15 ianuarie 2015, prin care instanța de drept constituțional a reținut că, "recunoscând dreptul la despăgubire născut sub imperiul legii vechi, art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 nu are caracter retroactiv, ipoteza avută în vedere de legiuitor fiind aceea a unei obligații neexecutate, deci a unei situații juridice în curs, față de care noua reglementare nu poate fi decât imediat aplicabilă. În jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat în mod constant că o lege nu este retroactivă atunci când modifică pentru viitor o stare de drept născută anterior și nici atunci când suprimă producerea în viitor a efectelor unei situații juridice constituite sub imperiul legii vechi, pentru că legea nouă nu face altceva decât să refuze supraviețuirea legii vechi și să reglementeze modul de acțiune în timpul următor intrării ei în vigoare, adică în domeniul propriu de aplicare" (paragraful 14).

36. În concluzie, instanța de trimitere a apreciat că situațiile juridice privind titlurile de despăgubire emise anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, în legătură cu care titularii nu și-au exprimat dreptul de opțiune în termenul de 3 ani prevăzut de art. 18¹ alin. (4) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, sunt situații juridice născute și stinse sub imperiul actului normativ care le reglementa, guvernate, așadar, de principiul de drept *tempus regit actum* și care nu intră în domeniul de reglementare al art. 41 alin. (1)-(4) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

VI. Jurisprudența instanțelor naționale în materie

37. Jurisprudența Curții de Apel Constanța: instanța de trimitere a menționat că nu a identificat alte hotărâri judecătorești în materia ce face obiectul sesizării.

38. Jurisprudența altor instanțe din țară: celelalte curți de apel au comunicat că nu au jurisprudență în această materie, cu excepția Curții de Apel București, care a depus Decizia civilă nr. 276A din 19 aprilie 2016 a Secției a IV-a civile, cu soluția neaplicării dispozițiilor art. 41 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, și Decizia civilă nr. 279A din 19 aprilie 2016 a aceleiași secții, care vizează aplicabilitatea dispozițiilor art. 21 alin. (5) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

Câteva curți de apel (București, Cluj, Galați, Pitești, Ploiești) au comunicat și punctele de vedere teoretice ale judecătorilor, care prefigurează formarea unei practici neunitare.

39. Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat că la nivelul Secției judiciare - Serviciul judiciar civil nu s-a verificat și nici nu se verifică, în prezent, practica judiciară în vederea promovării unui eventual recurs în interesul legii în problema de drept ce formează obiectul sesizării.

VII. Jurisprudența Curții Constituționale

40. În urma verificărilor efectuate se constată că instanța de contencios constituțional s-a pronunțat în repetate rânduri asupra constituționalității dispozițiilor art. 41 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, respingând excepțiile de neconstituționalitate invocate.

41. Astfel, în jurisprudența sa, Curtea a înlăturat susținerea că acest text de lege încalcă principiul neretroactivității legii, reținând că: "Recunoscând dreptul la despăgubire născut sub imperiul vechii legi, prevederile legale criticate nu pot avea caracter retroactiv. Ipoteza avută în vedere de legiuitor este aceea a unei obligații neexecutate, deci a unei situații juridice în curs, față de care noua reglementare nu poate fi decât imediat aplicabilă." (Decizia nr. 1 din 14 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 7 martie 2016)

42. În același sens, Curtea a constatat că este aplicabil principiul *tempus regit actum*, fiind firesc ca modalitatea de calcul al despăgubirilor să se supună regulilor în vigoare la data acordării lor prin decizie a autorității abilitate (Decizia nr. 228 din 19 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 424 din 6 iunie 2016, Decizia nr. 657 din 15 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 873 din 23 noiembrie 2015, Decizia nr. 566 din 16 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 34 din 15 ianuarie 2015).

43. Curtea Constituțională a decis că dispozițiile legale criticate reglementează o situație juridică tranzitorie, ce recunoaște dreptul la despăgubire născut sub imperiul vechii legi și reglementează modalitatea de valorificare a acestuia, iar, "în temeiul principiului *tempus regit actum*, modalitatea de acordare a despăgubirilor să se supună regulilor în vigoare la data emiterii deciziei administrative, în speță titlul de plată, care, potrivit noii legi, este emis de Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților în temeiul art. 41 alin. (4) din Legea nr. 165/2013". (Decizia nr. 253 din 7 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 428 din 16 iunie 2015).

VIII. Raportul asupra chestiunii de drept

44. Prin raportul întocmit în cauză, conform art. 520 alin. (8) din Codul de procedură civilă, judecătorul-raportor a apreciat că sesizarea întrunește condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă. Pe fondul sesizării a reținut că dispozițiile art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, nu sunt aplicabile persoanelor îndreptățite sau autorilor acestora care au obținut titluri de despăgubire emise de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și nu au urmat procedura administrativă prevăzută în capitolul V¹ secțiunea 1 din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, nerespectând termenele privind valorificarea acestor titluri.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

45. Examinând sesizarea în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, raportul întocmit de judecătorul-raportor și chestiunea de drept ce se solicită a fi dezlegată, constată următoarele:

Asupra admisibilității sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

46. Dispozițiile art. 519 din Codul de procedură civilă instituie o serie de condiții de admisibilitate pentru declanșarea acestei proceduri, condiții care se impun a fi întrunite în mod cumulativ, și anume:

- existența unei cauze aflate în curs de judecată;
- cauza să fie soluționată în ultimă instanță;
- cauza care face obiectul judecății să se afle în competența legală a unui complet de judecată al Înaltei Curți de Casație și Justiție, al curții de apel sau al tribunalului investit să soluționeze cauza;
- ivirea unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată;

- chestiunea de drept identificată să prezinte caracter de noutate și asupra acesteia Înalta Curte de Casație și Justiție să nu fi statuat și nici să nu facă obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

47. Toate aceste condiții sunt îndeplinite în cauză. Litigiul în legătură cu care s-a formulat sesizarea este în curs de judecată, curtea de apel investită cu soluționarea apelului urmează să soluționeze cauza în ultimă instanță prin pronunțarea unei hotărâri judecătorești care, potrivit art. 634 alin. (1) pct. 4 din Codul de procedură civilă, este definitivă, iar cauza care face obiectul judecății se află în competența legală a unui complet de judecată al curții de apel investite să soluționeze cauza.

48. Deși legiuitorul nu definește noțiunea de "chestiune de drept" folosită în cuprinsul art. 519 din Codul de procedură civilă, în interpretarea acestei noțiuni doctrina afirmă că norma de drept disputată trebuie să fie îndoielnică, imperfectă (lacunară) sau neclară. Chestiunea de drept supusă dezbaterei trebuie să fie una veritabilă, legată de posibilitatea de a interpreta diferit un text de lege, fie din cauză că acest text este incomplet, fie pentru că nu este corelat cu alte dispoziții legale, fie pentru că se pune problema că nu ar mai fi în vigoare.

49. Examinând sesizarea pendinte, punctele de vedere și argumentele exprimate de instanțele din țară, care prefigurează existența unei practici neunitare cu privire la problema de drept ce face obiectul sesizării, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept apreciază chestiunea de drept supusă dezbaterei ca fiind una veritabilă, existând o dificultate reală de interpretare, care necesită o rezolvare de principiu pe calea procedurii prevăzute de art. 519 din Codul de procedură civilă.

50. Problema de drept supusă dezbaterei este una nouă, neanalizată în doctrină, fiind cuprinsă într-un act normativ a cărui aplicare de către instanțe este relativ recentă. Asupra acestei chestiuni de drept, de lămurirea căreia depinde soluționarea pe fond a cauzei în curs de judecată, Înalta Curte de Casație și Justiție nu a statuat (în recurs în interesul legii sau în recurs în casație) și nici nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare.

Asupra fondului sesizării Înaltei Curți de Casație și Justiție cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept

51. Prin sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în temeiul art. 519 din Codul de procedură civilă, Curtea de Apel Constanța a solicitat pronunțarea unei hotărâri prealabile prin care instanța supremă să stabilească dacă dispozițiile art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, sunt aplicabile și persoanelor îndreptățite sau autorilor acestora care au obținut titluri de despăgubire emise de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și nu au urmat procedura administrativă și termenele privind valorificarea acestora prevăzute în capitolul V¹ secțiunea 1 din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare.

52. Art. 41 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, prevede că: "(1) Plata sumelor de bani reprezentând despăgubiri în dosarele aprobate de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, precum și a sumelor stabilite prin hotărâri judecătorești, rămase definitive și irevocabile la data intrării în vigoare a prezentei legi, se face în termen de 5 ani, în tranșe anuale egale, începând cu 1 ianuarie 2014.

(2) Cuantumul unei tranșe nu poate fi mai mic de 5.000 lei.

(3) Pentru îndeplinirea obligațiilor stabilite la alin. (1), Comisia Națională emite titluri de despăgubire, prin aplicarea procedurii specifice Comisiei Centrale pentru Stabilirea Despăgubirilor.

(4) Titlul de plată se emite de către Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților în condițiile alin. (1) și (2) și se plătește de către Ministerul Finanțelor Publice în cel mult 180 de zile de la emitere. (...)"

53. Problema care se pune în cauză este aceea de a stabili dacă dispozițiile art. 41 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, sunt aplicabile și titlurilor de despăgubire emise conform titlului VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, anterior decii intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, la o dată la care erau în vigoare dispozițiile art. 18, art. 18¹ alin. (1)-(4) și art. 182 din titlul VII al Legii nr. 247/2005, în forma modificată prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 81/2007, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 142/2010, și care aveau următorul conținut:

Art. 18 alin. (1): "După emiterea titlurilor de despăgubire aferente, Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților va emite, pe baza acestora și a opțiunilor persoanelor îndreptățite, un titlu de conversie și/sau un titlu de plată. Titlul de conversie va fi înaintat Depozitarului Central în termen de 30 de zile calendaristice calculate de la data emiterii, în vederea conversiei în acțiuni, iar titlurile de plată vor fi remise Direcției pentru Acordarea Despăgubirilor în Numerar în vederea efectuării operațiunilor de plată."

Art. 18¹: "(1) Titlurile de despăgubire pot fi valorificate de deținătorii acestora într-una din modalitățile prevăzute în prezenta secțiune.

(2) Dacă titlul de despăgubire individual este emis pentru o sumă de maxim 500.000 lei, titularul acestuia are posibilitatea să solicite fie realizarea conversiei acestuia în acțiuni emise de Fondul «Proprietatea», fie acordarea de despăgubiri în numerar, fie parte în acțiuni, parte în numerar.

(3) Dacă titlul de despăgubire individual este emis pentru o sumă care depășește 500.000 lei, titularul acestuia are două posibilități de valorificare a titlurilor de despăgubire, în funcție de opțiunea sa:

a) să solicite primirea exclusiv de acțiuni emise de Fondul «Proprietatea» sau

b) să solicite primirea de titluri de plată, în condițiile art. 14¹ și cu respectarea termenelor și a limitărilor prevăzute la art. 3 lit. h) din lege și, până la concurența despăgubirii totale acordate prin titlul sau titlurile de despăgubire, acțiuni emise de Fondul «Proprietatea».

(4) Titlurile de despăgubire se valorifică în termen de 3 ani de la data emiterii, care însă nu expiră mai devreme de 12 luni de la prima ședință de tranzacționare a acțiunilor emise de Fondul «Proprietatea»."

Art. 18²: "În cazul prevăzut la art. 18¹ alin. (2), titularul titlului de despăgubire va proceda astfel:

a) dacă optează pentru primirea exclusiv de despăgubiri în numerar, se prezintă, personal sau prin mandatar cu procură autentică, la Direcție, care, după reținerea titlului de despăgubire în original, îi va transfera despăgubirea în numerar în termen de 15 zile calendaristice de la data existenței disponibilităților financiare;

b) dacă optează pentru valorificarea titlului de despăgubire exclusiv prin conversia acestuia în acțiuni emise de Fondul «Proprietatea», se prezintă, personal sau prin mandatar cu procură autentică, la Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților, care, în baza solicitării exprese a persoanei despăgubite și după reținerea titlului de despăgubire în original, dispune realizarea conversiei acestuia în acțiuni emise de Fondul «Proprietatea» și instrucează

depozitarul central al acțiunilor emise de Fondul «Proprietatea» să înregistreze persoana despăgubită în registrul acționarilor Fondului «Proprietatea»;

c) dacă optează pentru primirea de despăgubiri în numerar și acțiuni emise de Fondul «Proprietatea», se prezintă, personal sau prin mandatar cu procură autentică, la Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților care, după reținerea titlului de despăgubire în original, eliberează un titlu de plată pentru suma solicitată de persoana despăgubită și un titlu de conversie, pentru diferența dintre valoarea înscrisă în titlul de despăgubire și valoarea înscrisă în titlul de plată. Titlul de plată va fi valorificat conform lit. a), iar titlul de conversie se va valorifica conform lit. b)."

54. Art. 18, 18¹ și 18² din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, au fost în mod expres abrogate prin art. 50 lit. c) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, iar procedura pe care acestea o reglementau a fost înlocuită prin legea amintită cu o nouă procedură de acordare a măsurilor compensatorii pentru imobile ce nu pot fi restituite în natură (art. 21-31). Este însă indiscutabil că această nouă procedură se referă numai la dispozițiile autorităților administrației publice locale/deciziile entităților investite care au fost emise după intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, nu și la dispozițiile/deciziile emise anterior și pentru care s-au emis titluri de despăgubire în temeiul Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare.

55. Cu privire la această ultimă categorie de dispoziții/decizii - cele emise anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și pentru care au fost emise titluri de despăgubire de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor - urmează a se analiza, potrivit sesizării formulate, aplicarea prevederilor art. 41 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

56. Altfel spus, urmează a se stabili dacă dispozițiile art. 41 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, sunt aplicabile tuturor titlurilor de despăgubire emise anterior de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor în temeiul Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, sau numai acelor titluri de despăgubire în legătură cu care titularii și-au exprimat dreptul de opțiune prevăzut de art. 18¹ din titlul VII al aceleiași legi, în vigoare la data emiterii titlului de despăgubire, dar abrogat ulterior prin art. 50 lit. c) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

57. În acest context, se reține că dezlegarea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării depinde de:

(i) natura juridică a termenului de 3 ani prevăzut de art. 18¹ alin. (4) din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, în care titularul unui titlu de despăgubire putea opta pentru valorificarea titlului de despăgubire prin titlu de plată și/sau titlu de conversie;

(ii) modul de aplicare a legii în timp.

58. _

(i) Termenul de 3 ani prevăzut de art. 18¹ alin. (4) din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, nu poate fi considerat un termen de prescripție cât timp valorificarea titlurilor de despăgubire nu se poate face prin intermediul unei acțiuni în justiție a cărei neexercitare în termenul prescris de lege să atragă stingerea dreptului material la acțiune, ci numai în condițiile reglementate prin capitolul VI, secțiunea 1 din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, adică prin opțiunea creditorului între un titlu de conversie și/sau un titlu de plată.

Prin urmare, întrucât valorificarea titlurilor de despăgubire se face numai în cele două modalități prevăzute de art. 18 alin. (1) din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, iar nu pe calea unei acțiuni în instanță, rezultă că termenul de 3 ani este un termen de decădere, iar nu de prescripție, și, pe cale de consecință, nu este susceptibil de întrerupere sau de suspendare.

Împrejurarea că, ulterior exprimării opțiunii creditorului, emiteria titlurilor de plată sau a titlurilor de conversie a fost suspendată în temeiul Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2012, aprobată cu modificări prin Legea nr. 117/2012, nu are niciun efect asupra termenului în care trebuia să fi fost exprimată această opțiune, deoarece trebuie făcută distincția clară între etapa valorificării titlurilor de despăgubire, subordonată exclusiv comportamentului beneficiarului titlului de despăgubire și supusă termenului legal de 3 ani, și etapa emiterii titlurilor de plată sau a titlurilor de conversie reglementată de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 4/2012, aprobată cu modificări prin Legea nr. 117/2012.

Pornind de la această calificare a naturii juridice a termenului prevăzut de art. 18¹ alin. (4) din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, ca fiind unul de decădere, și nu de prescripție, rezultă că, în situația în care creditorul nu își manifestă opțiunea între un titlu de conversie și/sau un titlu de plată înăuntrul termenului de 3 ani de la data emiterii titlului de despăgubire, va pierde dreptul subiectiv de a obține valorificarea titlului de despăgubire.

Or, în condițiile în care creditorul pierde chiar dreptul subiectiv la valorificarea titlului său de despăgubire, el nu mai poate beneficia de dispozițiile art. 41 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, care reglementează executarea uneia dintre modalitățile în care titlul de despăgubire putea fi valorificat și pentru care creditorul nu a înțeles să opteze în termenul legal în care o putea face.

În acest sens, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, având a se pronunța, în Dosarul nr. 2.054/1/2016, asupra sesizării formulate de Curtea de Apel Craiova - Secția I civilă, referitoare la întrebarea dacă termenul de prescripție prevăzut de art. 18¹ din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, este afectat de o cauză specială de suspendare a prescripției extinctive, în reglementarea dată de prevederile art. III din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 62/2010, cu modificările ulterioare, și ale articolului unic al Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 4/2014, aprobată cu modificări prin Legea nr. 117/2012, a pronunțat Decizia nr. 31 din 17 octombrie 2016 (nepublicată în Monitorul Oficial la momentul pronunțării prezentei decizii), prin care a statuat că acest termen nu este afectat de prevederile legale examinate, tocmai ca urmare a naturii sale juridice, de termen de decădere, iar nu de prescripție.

59. _

(ii) în temeiul principiului de drept *tempus regis actum*, titlul de despăgubire emis în temeiul Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, este supus regimului juridic reglementat de actul normativ în vigoare la data emiterii. Prin urmare, modalitățile de valorificare a titlului de despăgubire nu pot fi supuse decât regulilor existente la data emiterii titlului de despăgubire.

Prin Decizia nr. 657 din 15 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 873 din 23 noiembrie 2015, Curtea Constituțională, investită cu soluționarea excepției de neconstituționalitate a art. 41 alin. (1) teza întâi și alin. (2)-(4) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, de către titularul unui drept de despăgubire născut sub imperiul Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, prin emiteria unui titlu de despăgubire de către Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor, drept care însă nu a fost valorificat până la

intrarea în vigoare a Legii nr. 165/2013, întrucât nu s-a eliberat titlul de plată, respingând excepția de neconstituționalitate cu care a fost învestită, a reținut că: "Recunoscând dreptul la despăgubire născut sub imperiul vechii legi, prevederile legale criticate nu pot avea caracter retroactiv. Ipoteza avută în vedere de legiuitor este aceea a unei obligații neexecutate, deci a unei situații juridice în curs, față de care noua reglementare nu poate fi decât imediat aplicabilă. Or, în jurisprudența sa, Curtea Constituțională a statuat în mod constant că o lege nu este retroactivă atunci când modifică pentru viitor o stare de drept născută anterior și nici atunci când suprimă producerea în viitor a efectelor unei situații juridice constituite sub imperiul legii vechi, pentru că în aceste cazuri legea nouă nu face altceva decât să refuze supraviețuirea legii vechi și să reglementeze modul de acțiune în timpul următor intrării ei în vigoare, adică în domeniul ei propriu de aplicare". (În același sens, Decizia nr. 566 din 16 octombrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 34 din 15 ianuarie 2015, Decizia nr. 764 din 18 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 163 din 9 martie 2015, Decizia nr. 1 din 14 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 7 martie 2016.)

Titlul de despăgubire încorporează, potrivit art. 5 din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, "drepturile de creanță ale deținătorilor asupra statului român, corespunzător despăgubirilor acordate potrivit prezentei legi și care urmează a fi valorificate prin conversia lor în acțiuni emise de Fondul «Proprietatea» și/sau, după caz, în funcție de opțiunea titularului ori a titularilor înscrși în acestea, prin preschimbarea lor contra titluri de plată, în limitele și condițiile prevăzute în prezenta lege".

Prin urmare, obligația neexecută la care face trimitere Curtea Constituțională în considerentele deciziei menționate nu poate fi decât aceea născută dintr-un titlu de plată și/sau de conversie, deoarece numai în urma opțiunii creditorului de valorificare a titlului de despăgubire prin titlu de plată și/sau conversie se naște o obligație de executare.

În consecință, pentru a avea o obligație neexecută, conform jurisprudenței Curții Constituționale, o situație juridică în curs, căreia legea nouă să-i fie aplicabilă, trebuie să existe o obligație născută în sarcina debitorului. Or, o astfel de obligație se naște numai în temeiul unui titlu de plată care, la rândul lui, poate fi emis numai dacă creditorul și-a exprimat opțiunea de valorificare a titlului de despăgubire în termenul de 3 ani prevăzut de art. 18¹ din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare.

Nu numai în această ipoteză, a exprimării anterioare, în termen legal, a opțiunii creditorului de preschimbare a titlului său de despăgubire emis în temeiul Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, în titlu de plată, poate fi incidentă obligația de plată a sumelor de bani prevăzută de art. 41 din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare.

Prin aceeași decizie, instanța de control constituțional a decis că: "Beneficiarii unui titlu de despăgubire, care a fost valorificat prin emiterea unui titlu de plată, anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013, pe de o parte, și cei cărora nu le-a fost emis titlul de plată, corespunzător valorii titlului de despăgubire, până la intrarea în vigoare a legii noi, pe de altă parte, se află într-o situație juridică ce diferă în mod obiectiv, sub aspectul reglementării legale incidente modalității de valorificare a titlului de despăgubire. Or, din acest punct de vedere, este firesc ca, în temeiul principiului de drept *tempus regit actum*, modalitatea de acordare a despăgubirilor să se supună regulilor în vigoare la data emiterii deciziei administrative, în speță titlul de plată, care, potrivit noii legi, este emis de Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților în temeiul art. 41 alin. (4) din Legea nr. 165/2013". (În același sens, Decizia nr. 1 din 14 ianuarie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 171 din 7 martie 2016.)

60. Prin urmare, Înalta Curte de Casație și Justiție - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept constată că, deși în norma tranzitorie cuprinsă în capitolul VI din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, legiuitorul folosește o terminologie improprie Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, la care se referă, dată fiind natura juridică a termenului de 3 ani reglementat de art. 18¹ din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare, și principiul de drept menționat, vizând aplicarea legii în timp, dispozițiile art. 41 alin. (1)-(4) din Legea nr. 165/2013, cu modificările și completările ulterioare, nu sunt aplicabile titlurilor de despăgubire emise anterior intrării în vigoare a acestei legi, în legătură cu care titularii nu și-au exprimat dreptul de opțiune în termenul prevăzut de art. 18¹ din titlul VII al Legii nr. 247/2005, cu modificările și completările ulterioare.

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
În numele legii
DECIDE:

Admite sesizarea formulată de Curtea de Apel Constanța - Secția I civilă, în Dosarul nr. 898/118/2015*, privind pronunțarea unei hotărâri prealabile și, în consecință, stabilește că:

Dispozițiile art. 41 alin. (1) din Legea nr. 165/2013 privind măsurile pentru finalizarea procesului de restituire, în natură sau prin echivalent, a imobilelor preluate în mod abuziv în perioada regimului comunist în România, cu modificările și completările ulterioare, nu sunt aplicabile persoanelor îndreptățite sau autorilor acestora care au obținut titluri de despăgubire emise de Comisia Centrală pentru Stabilirea Despăgubirilor anterior intrării în vigoare a Legii nr. 165/2013 și nu au urmat procedura administrativă prevăzută în capitolul V¹ secțiunea 1 din titlul VII al Legii nr. 247/2005 privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, cu modificările și completările ulterioare, nerespectând termenele privind valorificarea acestor titluri.

Obligatorie, potrivit dispozițiilor art. 521 alin. (3) din Codul de procedură civilă.

Pronunțată în ședință publică, astăzi, 14 noiembrie 2016.

**_*_*_

PREȘEDINTELE DELEGAT AL SECȚIEI I CIVILE
LAVINIA CURELEA
Magistrat-asistent,
Elena Adriana Stamatescu

Publicat în Monitorul Oficial cu numărul 987 din data de 8 decembrie 2016